

2. Про заходи щодо вдосконалення формування та реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки України: Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2014 р. *Офіційний вісник Президента України*. 2014. № 16. Ст. 982.
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 червня 2012 р. «Про нову редакцію Стратегії національної безпеки України»: Указ Президента України. *Урядовий кур'єр*. 2012. № 113.
4. Справочное руководство ОБСЕ по обучению полиции: Торговля людьми // Серия публикаций ДТУ/ОВСВПД. Том 12. 2013. 210 с.
5. Оперативно-розшукова компаративістика: монографія / О.М. Бандурка, М. М. Перепелиця, О. В. Манжай та ін. Харків: Золота миля, 2013. 352 с.

Гулян Амест Давидівна
студентка юридичного факультету

Науковий керівник –
Скок Олександра Сергіївна
доцент кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕКСТРАДИЦІЇ

Здійснювана в Україні судово-правова реформа зумовлює необхідність наповнення новим змістом традиційних положень кримінального права і появу нових інститутів, які мають безпосередньо практичне значення.

Одним з таких інститутів є інститут екстрадиції, сутність якого полягає у передачі особи державою, на території якої вона перебувала, іншій державі для притягнення її до кримінальної відповідальності або для виконання вироку суду [1, с. 176]. Проте в національному законодавстві інститут екстрадиції чітко не визначений, що створює значні труднощі у боротьбі зі злочинністю, особливо організованою та транснаціональною. Недосконалість механізму видачі особи в українському кримінальному законодавстві не сприяє забезпеченню одного із завдань кримінального судочинства, яке передбачає притягнення до відповідальності кожного, хто вчинив злочин. Проблематика екстрадиції залишається актуальною поряд з іншими питаннями, які виникають у сфері боротьби зі злочинністю.

Відповідно до завдань кримінального судочинства особа, яка вчинила злочин, має бути притягнута до кримінальної відповідальності. Згідно з ч. 1 ст. 6 КК України особа, яка вчинила злочин на території України, підлягає кримінальній відповідальності за КК України [2]. Злочин визнається вчиненим на території України, якщо його було почато, продовжено, закінчено або припинено на території України, якщо його виконавець або хоча б один із співучасників діяв на території України (ч. 2, 3 ст. 6 КК України). Проте особа після вчинення злочину може перебувати за межами України, і для вирішення питання про її кримінальну відповідальність та покарання вона має повернутися в Україну. Це можливо і добровільно, зокрема коли така особа не вважає себе винною у вчиненні злочину і сподівається довести це особисто за допомогою свого захисника, ставши активним учасником кримінального провадження. Але найчастіше особи, які вчинили злочини в Україні, опиняються за її межами з метою ухилитися від кримінальної відповідальності і покарання за вчинені ними злочини [3, с. 217]. Саме за таких умов й постає питання щодо необхідності застосування процедури екстрадиції.

Взагалі, екстрадиція здійснюється відповідно до норм міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також положень національного законодавства. Так, до міжнародних актів, зокрема, можна віднести: Загальну декларацію прав людини 1948 р., Статут ООН 1945 р., Європейську конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р., Конвенцію про попередження злочину геноциду та покарання за нього 1948 р., Конвенцію проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р., Європейську конвенцію про видачу правопорушників 1957 р., Конвенцію про правову допомогу у цивільних, сімейних та кримінальних справах (Мінську конвенцію) 1993 р., Додатковий протокол до Конвенції 1993 р., низку двосторонніх договорів України щодо видачі, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [4, с. 133].

Слід додати, що Конституція України окремим положенням цього правового інституту надала характеру конституційної норми. Так, відповідно до ч. 2 ст. 25 Конституції

України громадянин України не може бути виданий іншій державі, що є ні чим іншим, як конституційним закріпленням принципу невидачі власних громадян [5]. На рівні закону про кримінальну відповідальність видачу злочинців регламентовано у ч. 1 та ч. 3 ст. 10 КК України 2001 р. [2]. Крім того, новий Кримінальний процесуальний кодекс України передбачає механізм видачі особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, що регламентовано главою 44 КПК України [6].

Отже, вітчизняний законодавець визнає міжнародно-правову основу видачі особи, зокрема наголошуючи, що іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають в Україні, та які вчинили злочини поза межами України і перебувають на її території, можуть бути видані іноземній державі для притягнення до кримінальної відповідальності і віддання до суду або передані для відбування покарання, якщо така видача передбачена міжнародними договорами.

Інститут видачі особи екстрадиції передусім має розглядатися як важливий процесуальний засіб забезпечення виконання завдань кримінального судочинства, а не ставити за мету лише забезпечення притягнення особи до кримінальної відповідальності і виконання вироку, що має одностороннє, обвинувальне спрямування, зводячи екстрадицію лише до засобу боротьби зі злочинністю [7, с. 16]. Адже забезпечена екстрадицією участь особи (обвинуваченого, підсудного) в провадженні, побудованому на засадах презумпції невинуватості, забезпечення права на захист, змагальності сторін, права на справедливий судовий розгляд, є важливою умовою всебічного, повного і об'єктивного дослідження обставин кримінального провадження і винесення судом справедливого рішення.

Таким чином, інститут екстрадиції сьогодні є важливою складовою частиною міжнародної співпраці в сфері кримінального судочинства. Адже переростання національної злочинності в міжнародну вимагає об'єднання зусиль міжнародного співтовариства в боротьбі з цим небезпечним соціальним явищем. Важливо усвідомлювати, що злочини і злочинність є національними проблемами, оскільки багато в чому залежать від соціальної структури, рівня соціально-економічного розвитку і культури конкретної держави.

1. Великий енциклопедичний юридичний словник / за заг. ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. 2-ге вид., переробл. і доповн. К.: Юрид. думка, 2012. 1020 с.

2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25. Ст. 131.

3. Марієнко А.О. Екстрадиція в кримінальному праві. *Юридична наука та правоохоронна діяльність*. 2013. № 4. С. 216–220.

4. Бойко І.І. Інститут екстрадиції: правове регулювання, допустимість застосування примусу, тенденції розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 44 (2). С. 131-135.

5. Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

6. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10. Ст. 88.

7. Шибіко В. Видача особи (екстрадиція) і завдання кримінального судочинства України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2010. Вип. 85. С. 14-18.